

KRETANJE STOPE SAMOUBISTAVA U REPUBLICI SRPSKOJ

Izvorni naučni rad

Nebojša BOJANIĆ
Marko SRDANOVIĆ
Darko MARINKOVIĆ

Sažetak

Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju): Stopa samoubistva je svojevrsan „alat“ kojim se mjeri koliko je pojava samoubistava ozbiljan fenomen na određenom prostoru, u određenom vremenu. Samoubistvo je vrlo kompleksan čin utkan u kompleksnost samog života i javlja se i kao posljedica i kao izvor različitih procesa. Predmet rada je stopa samoubistava u Republici Srpskoj, sa komparativnim osvrtom na stanje u Federaciji BiH, Brčko Distriktu i na nivou cijele BiH.

Ciljevi rada (naučni i/ili društveni): Cilj rada je naučna deskripcija i objašnjenje kretanja stope izvršenja samoubistava u periodu 2007. – 2011. godina u Republici Srpskoj, te nastojanje da se iz toga izvuku određeni naučni zaključci.

Metodologija/Dizajn: U radu su primjenjene statističke metode u obradi zvaničnih podataka Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske, Federalnog Zavoda za statistiku, Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, ministarstava unutrašnjih poslova Republike Srpske i Federacije BiH, Policije Brčko Distrikta i izvještaja drugih agencija (npr. Svjetske zdravstvene organizacije – WHO i sl.). U istraživanju su korišćene metode prikupljanja podataka kroz prilagođeni tabelarni upitnik, dok je analiza i obrada podatka izvršena metodama deskriptivne i inferencijalne statistike i klasifikacije. Za testiranje određenih hipoteza, a da bi se utvrdio značaj promjene stope samoubistava, u radu je korišćen i hi kvadrat test.

Ograničenja istraživanja/rada: Istraživanje predstavlja integralni dio šireg istraživanja na temu „Samoubistva u Bosni i Hercegovini“, u sklopu koga su obrađena samoubistva izvršena na području Bosne i Hercegovine u periodu 2007. – 2011. godine.

Rezultati/Nalazi: Na osnovu procjene broja stanovnika, kako na nivou Bosne i Hercegovine, tako i na entitetskim nivoima, te sprovedenog istraživanja, došlo se do podataka da je stopa samoubistava u Republici Srpskoj srednje visoka, sa alarmantnim pokazateljima porasta.

Generalni zaključak: Stopa samoubistava u Republici Srpskoj viša je u odnosu na stopu samoubistava u Federaciji BiH.

Opravdanost istraživanja/rada: U odnosu na okolnosti izvršenja samoubistva, država donekle može da utiče na planu smanjenja njegove stope, čije poznavanje je značajno i iz razloga što samo samoubistvo nije izolovan čin – ono može biti posljedica krivičnog djela, ali i psihosomatskog oboljenja, tuge, patnje i sl., dok, sa druge strane, kao posljedicu ostavlja tugu, gubitak dragih ljudi, samohranu djecu itd.

Ključne riječi

samoubistvo, stopa samoubistava, Republika Srpska

UVOD

Čin samoubistva različito se tretira u odnosu na određene zemlje, religije, socio-ekonomske, rasne i etičke grupe, na šta utiču brojni faktori, poput socijalnih, kulturalnih, vjerskih ili genetskih (Shrivastava, 2012., s. 158).¹ Tako se, naprimjer u tradicionalnoj kulturi Maja, samoubistvo vješanjem smatralo časnim načinom smrti - *Ixtab* je bila boginja samoubistva i opisivana je kao leš sa užetom oko vrata, sa zadatkom da otprati one koji počine samoubistvo do njihovog vječitog pokojišta (*Ixtab: The Mayan Suicide Goddess*, 2008). Suprotno tome, u jevrejskoj kulturi, onaj koji počini samoubistvo, definisano kao vlastito oduzimanje života pri čistoj svijesti i ispoljenoj namjeri, nije mogao biti sahranjen u jevrejskom groblju, niti je povodom njegove smrti sproveden obred žalosti.

Durkheim (2005) je 1897. godine, u svojoj sociološkoj studiji o samoubistvu, uočio da u svakom momentu istorije, svako društvo ima određenu naklonost ka samoubistvima. Kada pojedinac izvrši samoubistvo, dešava se oluja u njihovim umovima koja okružuje njihove kulturološke vrijednost (Shrivastava, 2012, s. 158). Cutright i Fernquist (2000) su iznijeli snažan argument da kulturni faktori igraju veliku ulogu u određenju samoubistva, te da oni vremenom vrlo malo variraju (Cutright i Fernquist, 2000., s. 61). Stoga bi, prema njihovom stavu, stopa samoubistva trebala da se razlikuje u odnosu na „kulturu“ samoubistva. Analiza sprovedena u dvadeset razvijenih zemalja je pokazala korelaciju između procenta neodobravanja samoubistva u populaciji i niske stope samoubistva.

Svakako da je sam čin samoubistva svojevrsna tajna. Prema nekim autorima, samoubistvo predstavlja najzagonetniji problem javnog zdravstva (Hanson, Davis i Altevoigt, 2010, s. 61). Nauka ne može da odredi dimenzije fenomena samoubistva u potpunosti, već ga uglavnom djelimično objašnjava, najčešće u sferi njegovog manifestovanja. Moguće ga je, dakle, objašnjavati i pratiti sa stanovišta objektivnih pokazatelja, kao što su vrijeme i mjesto samoubistva, izvršilac, broj izvršenih samoubistava, pol izvršilaca, godine, socio-ekonomski status, eventualna oboljenja, način i sredstvo izvršenja, itd. Preko tih, svojevrsnih „indikatora“ samoubistva, donekle se može doći do zaključaka koji definišu određena pravila vezana za ovaj fenomen.

Međutim, stopa samoubistva je, po mnogo čemu, specifičan „indikator“. Njena osobenost je u tome što ona nije karakteristika djela samoubistva ni u objektivnom, ni u subjektivnom smislu, već prosta, ljudskim zaključkom donesena vrijednost, koja govori o kvantitetu samoubistava. Konkretno, ona govori o broju izvršenih samoubistava u okviru jednog prostora i jednog vre-

¹ (Hanson et al., 2010., s. 58.), navode da je stopa samoubistava u prošlom vijeku dva do tri puta veća od stope ubistava, te da je posebno zabrinjavajući rast samoubistava mladih.

mena, na 100.000 stanovnika, najčešće godišnje (Marčinko et al., 2011). Standardizacija stope samoubistava je iznijeta u radu u kome se obrađuju samoubista u Bosni i Hercegovini, sa posebnim osvrtom na Federaciju Bosne i Hercegovine (Bojanić i Srdanović, 2014., str. 39-59).

Stopa samoubistva je svojevrstan „alat“ kojim se mjeri koliko je pojava samoubistva ozbiljan fenomen na nekom prostoru, u određenoj populaciji, odnosno koliko se samoubistava desi na prostoru države, u određenom vremenu i pod kojim okolnostima. Ako je stopa samoubistava visoka, to znači da je država u izvjesnom problemu jer gubi stanovništvo, zbog čega mora nastojati da je smanji. Smatra se, kako navode Marčenko i saradnici (2011), da je stopa samoubistava u poslednjih 50 godina u zemljama u razvoju porasla za 60%. U odnosu na okolnosti izvršenja samoubistva, država donekle može da utiče na planu smanjenja njegove stope. Tako naprimjer, ako je poznato da se veliki broj samoubistava dešava skokom sa visine, država će prevenirati pristup pogodnim mjestima sa kojih se to može učiniti. Ako se, pak, samoubistvo često vrši upotrebom vatrenog oružja, potrebno je reducirati proceduru dobijanja dozvole za njegovu nabavku, ili, ukoliko se samoubistva vrše trovanjem medikamentima treba ograničiti pristup određenim lijekovima. Svi navedeni podaci dobijaju se praćenjem kvalitativnih i kvantitativnih karakteristika samoubistva. Poznavanje stope samoubistava je značajno i iz razloga što samo samoubistvo nije izolovan čin – nerijetko, ono može da bude posljedica krivičnog djela, ali i psihosomatskog oboljenja, tuge, patnje, dok, sa druge strane, kao posljedicu ostavlja tugu, gubitak dragih ljudi, samohranu djecu itd. Samoubistvo je, dakle, vrlo kompleksan čin utkan u kompleksnost samog života i javlja se i kao posljedica i kao izvor različitih procesa.

Misterioznost samoubistva je sadržana u onome što se o njemu ima ili treba saznati, o njegovim korijenima ili određenim dimenzijama koje su donekle spoznate, ali ne u potpunosti. Uprkos mnogim studijama o samoubistvu, bez obzira na naučnu oblast iz koje one dolaze, ono se postavlja kao problem koji ni u jednom naučnom polju nije dobio potpuni odgovor (Jatava, 2010, s. 12).

1. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Cilj rada je naučna deskripcija i objašnjenje kretanja stope izvršenja samoubistva u periodu 2007. – 2011. godine u Republici Srpskoj, te nastojanje da se iz toga izvuku određeni naučni zaključci. U radu se primjenjuju statističke metode u obradi zvaničnih podataka Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske, Federalnog Zavoda za statistiku, Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, ministarstava unutrašnjih poslova Republike Srpske² i Federacije BiH³,

² Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, broj D/P – 69/12, od 12. marta 2012. godine.

³ Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona, broj: 02/3-1-04-2-323/12MS od 14. maja 2012. godine; Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, broj: 08-03/1-04-2-2379/12 od 04. maja 2012. godine; Podaci o samoubistvima za 2007., 2008., 2009., 2010., 2011., godinu Uprave policije Ministarstva unutarnjih poslova Županije Posavske, broj 02-2/3-1-04-155/12 od 14. januar 2013. godine; Podaci o samoubistvima, Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona, broj: 05-1/04-1-04-3-254/12, od 06. aprila 2012. godine; Podaci Uprave policije Ministarstva unutarnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke, broj: 02-2-3/4-477/12-6, od 16. aprila 2012. godine; Podaci Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Bosansko-podrinjskog kantona, broj 07/1-04-856/12, od 14. aprila 2012. go-

Policije Brčko Distrikta⁴ i izvještaja drugih agencija (npr. Svjetske zdravstvene organizacije – WHO i sl.).

Naučni ciljevi prezentovanog rada se trebaju ogledati u deskripciji izvršenih samoubistava, odnosno kretanju njihove stope u Republici Srpskoj. Svrha rada je da prikaže stopu samoubistava u Republici Srpskoj, te da izvrši njeno poređenje sa drugim relevantnim istraživanjima.

Predmet rada je stopa samoubistava u Republici Srpskoj, sa komparativnim osvrtom na stanje u Federaciji BiH, Brčko Distrikta i na nivou cijele BiH. Rad treba da utvrdi kako se ova stopa kreće u posmatranom periodu i da li je, na osnovu prezentovanih rezultata, moguće uraditi projekciju stope samoubistava za narednih nekoliko godina. Riječ je o problemu koji je dinamičan, koji zavisi od više faktora i koji se mora posmatrati u kontekstu porasta ili smanjenja broja populacije na posmatranom području. S druge strane, u radu se posebna pažnja mora posvetiti zaključcima o karakteristikama stope samoubistava, dakle o onome što nam ona govori (da li je visoka, niska i koliko je zabrinjavajuća, odnosno nezabrinjavajuća).

Iz predmeta rada proističe i njegov problem, koji se može odrediti kroz pitanja:

- 1) Da li je stopa samoubistava u Republici Srpskoj visoka?
- 2) Da li je stopa samoubistava konstantna ili se mijenja?
- 3) Da li je stopa samoubistava u opadanju ili u porastu u petogodišnjem periodu?
- 4) U kojem dijelu Republike Srpske je viša stopa samoubistava?
- 5) Da li stopa samoubistava ima svoje pravilnosti i može li se na osnovu nje vršiti predikcija?

Hipoteze:

H_0 – stopa samoubistava u Republici Srpskoj, kao i u drugim administrativnim jedinicama - entitetima i distriktu, nije niska.

H_1 – stopa samoubistava u Republici Srpskoj je viša od stope samoubistava u Federaciji BiH.

H_2 – prosječna stopa promjene stope samoubistava u Republici Srpskoj u posmatranom periodu je u padu.

H_3 – postoje značajne razlike u kretanju stope samoubistava u Republici Srpskoj.

H_4 – stopa samoubistava uopšte nivou Bosne i Hercegovine je u porastu za posmatrani period.

H_5 – ne postoji značajna razlika između stopa samoubistava u bosanskohercegovačkim entitetima i Distriktu Brčko.

2. ANALIZA PODATAKA

U istraživanju se koriste metode prikupljanja podataka kroz prilagođeni tabelarni upitnik, a za njihovu analizu i obradu metode i tehnike deskriptivne i inferencijalne statistike i klasifikacije. Broj izvršenih samoubistava, kao i stopa na 100.000 stanovnika oscilira. Metod za opisivanje ili

dine; Podaci Uprave policije HNK-a Ministarstva unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanske županije, broj 02-02/3-1-04-274-1/12AR, od 27. marta, 2012. godine; Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, broj: 02/2-2-1-04-01-3377/12 od 05. 06. 2012. godine;

⁴ Podaci o samoubistvima policije Distrikta Brčko, broj: 14.02-48-4109/12, od 16. marta 2012. godine.

proučavanje samoubistva kao pojave izražava se stopom. Dakle, statističko praćenje samoubistava izražava se stopom samoubistava na 100.000 stanovnika. Riječ je o relativnom pokazatelju posmatrane pojave, koji se dobije kao količnik apsolutnih pokazatelja. Apsolutni pokazatelji su nepouzdana. To su sirovi podaci, prikupljeni iz statističkih biltena ili agencija za sprovođenje zakona koje su vršile kriminalističku obradu i utvrđivale uzrok smrti. Stopom se izražava smrtnost kao posljedice samoubistva na 100.000 stanovnika. Broj izvršenih samoubistva na 100.000 stanovnika je dobar pokazatelj smrtnosti stanovništva, i posebno je značajan za upoređivanje sa različitim uzrocima smrtnosti. Njime se skreće pažnja na značaj samoubistava u okviru jedne populacije, uz mogućnost upoređivanja po različitim kriterijumima. Dodatno, ovaj pokazatelj je pogodan za pravovremeno alarmiranje različitih državnih i/ili društvenih institucija, ukoliko je u pitanju visoka ili zabrinjavajuća stopa samoubistva, ili ukoliko postoje indikacije na osnovu kojih se može pretpostaviti da će ona postati zabrinjavajuća ili visoka.

Za testiranje određenih hipoteza, a da bi se utvrdio značaj promjene stope samoubistava, u radu se koristi *hi* kvadrat test. Za njegovo izračunavanje koriste se mogućnosti operativnog sistema MS Office - Excel za izračunavanje χ^2 testa.

S obzirom da stopa samoubistava na godišnjem nivou varira, utvrđeno je kolika je prosječna stopa promjene na posmatranoj stopi samoubistava na 100.000 stanovnika, u posmatranom petogodišnjem periodu, te da li je ona u padu ili se povećava u navedenom posmatranom periodu. Da bi se izračunala prosječna stopa promjene, korišćen je metod izračunavanja verižnog indeksa.

Statistički zavodi smrt, prema uzroku, evidentiraju kao prirodnu, nasilnu i nesretni slučaj. U odnosu na nasilnu smrt i samoubistva primijenjena je metoda korelacije, gdje je za utvrđivanje korelacije između njih korišćen Pearsonov koeficijent korelacije. Za projekciju kretanja stope samoubistava u budućem periodu korišćen je linearni trend, a za utvrđivanje kretanja broja samoubistava linearna regresija. Iako je obuhvaćen apsolutni uzorak samoubistava u posmatranom periodu, što je za primjenu linearne regresije prilično dobar uzorak, izračunavanjem linearnog trenda došli smo do podataka da uzorak ipak nije reprezentativan, jer je za navedene potrebe nizak i iznosi 2,1%, ali je za prezentaciju slike o navedenoj pojavi izuzetno ilustrativan.

Rezultati popisa stanovništva, sprovedenog u Bosni i Hercegovini 2013. godine, u agencijama za statistiku su obrađeni i tek 2016. godine objavljeni, dok je prikupljanje podataka za potrebe rada vršeno za period od 2007. do 2011. godine. Zato su populacioni podaci o procjeni broja stanovnika preuzeti iz godišnjih biltena statističkih zavoda u Bosni i Hercegovini. Prilikom statističke obrade naišlo se na određene probleme. Prvi problem je da je Republika Srpska, u odnosu na Federaciju BiH, centralistički uređena, bez podjele na administrativne regije, mada se u praksi operiše pojmom pet regija. Riječ je o regijama koje obuhvataju nadležnosti centara javnih bezbjednosti (CJB), kao srednjeg nivoa policijske organizacije Uprave policije Ministarstva unutrašnjih Republike Srpske. Tako možemo govoriti o regijama Banja Luka, Doboj, Bijeljina, Istočno Sarajevo i Trebinje⁵. Potom, problem se javio i u nemogućnosti spoznaje o broju stanovnika po regijama. Stoga se u radu procjena stanovnika vrši po opštinama i klasifikuje u regije prema centrima javne bezbjednosti. Statistički bilteni koji su dostupni nisu mogli dati precizne podatke o stanovništvu opština, već samo podatke o procjeni broja stanovnika na nivou

⁵ U vrijeme prikupljanja podataka egzistiralo je pet centara javne bezbjednosti, dok već u 2016. Imamo i dva novoformirana, a to su CJB Prijedor i CJB Zvornik.

Republike Srpske. Zbog toga je bilo nužno koristiti podatke iz *My Place* projekta (Moje mjesto, 2014), bez uvida u procjenu stanovništva za 2011. godinu. U procjenu su unijeti statistički podaci koji se zvanično obrađuju u Republičkom zavodu za statistiku, na osnovu kojih je urađena projekcija sa mogućnošću odstupanja od 0,04%. Preko podataka o broju stanovnika pojedinih opština i projekta *My Place*, utvrđen je broj stanovnika u svim opštinama, osim za 2011. godinu, da bi rezultat bio sabran za svaku godinu. Nalaz je upoređen sa zvaničnim podacima Zavoda za statistiku. Dobijeno je odstupanje u ukupnom broju od 575 do 581 stanovnika, u odnosu na regije CJB-i. Potom je u odnosu na rezultate koje nam je dao projekat *My Place* utvrđen procentualni udio svake regije u ukupnom broju stanovnika procijenjenog po tom projektu. Nakon toga, procenti su pretvoreni u realne brojeve u odnosu na dobijenu razliku, da bi ti podaci bili dodati svakoj regiji u cilju ujednačavanja sa zvaničnom procjenom o broju stanovnika Republike Srpske na globalnom nivou.

Istraživanje predstavlja integralni dio šireg istraživanja na temu „Samoubistva u Bosni i Hercegovini“, u sklopu koga su obrađena sva samoubistva izvršena na području Bosne i Hercegovine u periodu 2007. – 2011. godina.

3. REZULTATI

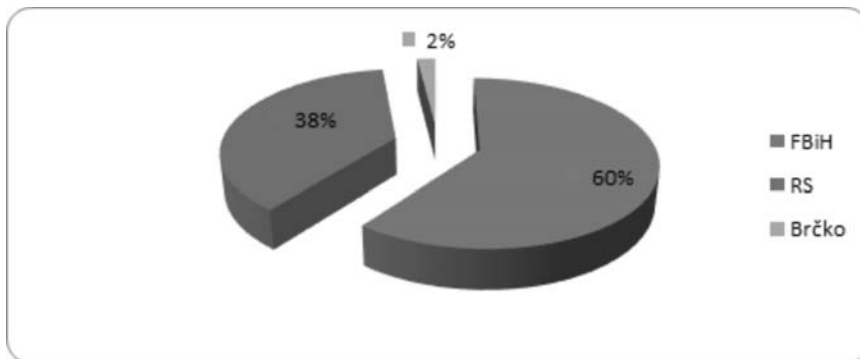
Da bi se došlo do stope samoubistava prethodno je potrebno utvrditi broj stanovnika na istraživanom području. Popis stanovništva u Bosni i Hercegovini poslije 1991. godine sproveden je tek 2013 godine, te se stanje populacije određuje na osnovu podataka o zvaničnim procjenama živućeg rezidentnog stanovništva, koje rade statistički zavodi u BiH.⁶ Bez obzira na rezultate popisa, s obzirom da su prisutne dnevne i godišnje migracije, te rađanje i umiranje, statistički zavodi kroz svoje redovne biltenne i dalje pružaju podatke o procjeni broja stanovništva na određenom području. Na osnovu takvih procjena, u Bosni i Hercegovini je u posmatranom periodu u prosjeku živjelo 3.821.657 stanovnika. U Federaciji BiH, prosječan broj stanovnika u posmatranom periodu je iznosio je 2.308.989, što iznosi 60% ukupnog stanovništva Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj 1.435.007, što predstavlja 38% ukupnog stanovništva, dok demografski podaci koji se odnose na Brčko Distrikt govore da je u Distriktu u posmatranom periodu u prosjeku živjelo oko 75.659 stanovnika ili 2%. Na osnovu prikupljenih demografskih podataka moguće je krenuti u dalje analize, što zahtjeva dodatna objašnjenja. Važno je napomenuti da se radi o zaključivanju po osnovu statističkih (matematičkih) podataka.

⁶ Statistički godišnjak/ljetopis, (2007), Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; Statistički godišnjak/ljetopis, (2008), Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; Statistički godišnjak/ljetopis, (2009), Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; Statistički godišnjak/ljetopis, (2010), Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; Statistički godišnjak/ljetopis, (2011), Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; Statistički godišnjak Republike Srpske, (2011), Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka; Statistički godišnjak Republike Srpske, (2010), Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka; Statistički godišnjak Republike Srpske, (2009), Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka; Statistički godišnjak Republike Srpske, (2008), Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka; Republički Zavoda za Statistiku Republike Srpske, Zavoda za statistiku BiH,

Tabela 1. Procjena stanovništva u Bosni i Hercegovini za period 2007. – 2011. godina⁷

Godina	BiH	F BiH	RS ⁷	Brčko
2007	3729084	2213783	1439673	75628
2008	3843231	2327915	1437477	75643
2009	3840459	2327318	1435179	75664
2010	3848513	2337660	1433038	75674
2011	3846996	2338270	1429668	75688
Prosjek	3821657	2308989	1435007	75659

Grafikon 1. Procentualna zastupljenost stanovništva u Bosni i Hercegovini prema administrativnim jedinicama u posmatranom periodu 2007. – 2011. godina

Na početku analize treba obratiti pažnju na stopu samoubistava u Bosni i Hercegovini i njenim administrativnim jedinicama, odnosno entitetima. Kada se apsolutni podaci o izvršenim samoubistvima relativiziraju dolazi se do stope samoubistva, prikazane u tabeli 2.

Tabela 2. Stopa samoubistava u BiH na 100 000 stanovnika za period 2007 – 2011. godina

Godina	BiH Sum	Stopa na 100 000	F BiH Sum	Stopa na 100 000	RS Sum	Stopa na 100 000	Brčko Sum	Stopa na 100 000
2007	483	13,0	191	8,6	281	19,5	11	14,5
2008	464	12,1	199	8,5	252	17,5	13	17,2
2009	470	12,2	190	8,2	258	17,9	22	29,1
2010	454	11,8	210	9,0	230	16,0	14	18,5
2011*	507	13,2	212	9,1	282	19,7	13	17,2
	2378	12,5	1002	8,7	1303	19,0	73	19,3

$\chi^2=2,690119$ uz 2 stepena slobode i kritičnu vrijednost $P= 5,99$, značajnosti $hi = 0,747629$

⁷ Analizirajući podatke prema popisu stanovništva iz 2013. godine, a objavljene u preliminarnim rezultatima popisa stanovništva, a koje prenosi Statistički godišnjak Republike Srpske, popisano je ukupno 1. 326. 991 lica, dok prema procjeni stanovnika za 2013. godinu iznosi 1.425.549., što predstavlja odstupanje za 98.558 lica, ili 6,9%.

Prosječna stopa promjene za BiH = 0,44

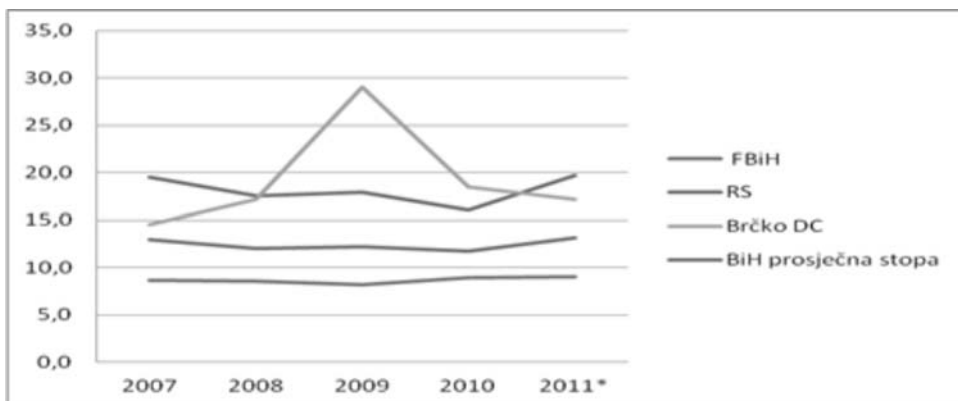
Prosječna stopa promjene za RS = 0,20

Prosječna stopa promjene za FBiH = 1,25

Prosječna stopa promjene za Brčko Distrikt = 4,25

U Bosni i Hercegovini, u posmatranom periodu, ukupno je izvršeno 2.378 samoubistava, sa stopom od 12,5 samoubistava na 100.000 stanovnika.⁸ To Bosnu i Hercegovinu svrstava u zemlje sa srednjom, ili preciznije sa niskom srednjom stopom samoubistava. Kako je prikazano u tabeli 2. i na grafikonu 2., vidi se da je 2011. godine u odnosu na 2007. godinu stopa samoubistava u BiH u laganom padu, ako se isključi 2011. godina, u kojoj je zabilježen lagani porast samoubistava nakon trenda smanjenja, ali je i dalje stopa ispod 13, kako je bilo u 2007. godini. Posmatrajući bosanskohercegovačke entitete, vidi se da je stopa samoubistava znatno niža u Federaciji BiH nego u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu. U posmatranom petogodišnjem periodu, prosečna stopa u Federaciji BiH je u području niske stope, odnosno srednje niske stope i iznosi 8,7. Međutim, posmatrajući Republiku Srpsku i Brčko Distrikt, vidi se da je u tim administrativnim jedinicama zabilježena srednja, i to srednja visoka stopa samoubistava od 19 u Republici Srpskoj, odnosno 19,3 u Brčko Distriktu. Dalje, analizirajući predočene podatke iz tabele 2. i posmatrajući grafikon 2., uočava se da je Republika Srpska 2007. i 2011. godine bila na pragu visoke stope samoubistava, dok je u međuperiodu 2008. – 2010. godina imala trend laganog opadanja. U Brčko Distriktu je stopa samoubistava u posmatranom periodu dosta promjenljiva, gde se ističe 2009. godina, u kojoj je stopa naglo skočila i iznosila 29,1, prijeteći da preraste u kritičnu stopu samoubistava. Nakon toga, i u Brčko Distriktu se opet bilježi nagli pad stope na iznose više srednje vrijednosti. Posmatrajući Brčko Distrikt, oscilacije u kretanju stope samoubistava mogu da budu uzrok malog uzorka, kako populacije koja iznosi 2% ukupnog bosanskohercegovačkog stanovništva, tako i broja samoubistava u samom Distriktu.

Grafikon 2. Stopa samoubistava na 100 000 stanovnika u BiH za period 2007 – 2011. godina

⁸ U daljem tekstu stopa će podrazumijevati 100.000 stanovnika kako je i standardizovano u istraživačkoj djelatnosti istraživanja samoubistava.

Na osnovu prezentovanog može se potvrditi osnovna hipoteza H_0 i zaključiti da stopa samoubistava u Bosni i Hercegovini nije niska, već da spada u srednju, odnosno srednje nisku. Takođe, može se potvrditi i prva pomoćna hipoteza H_1 i zaključiti da je stopa samoubistava u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu viša od stope samoubistava u Federaciji BiH. U tom smislu analizirana je hipoteza H_5 , primjenom hi hvadrat testa, kako bi se utvrdilo da li postoji značajna razlika između stopa samoubistava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu. Testirajući navedenu hipotezu, dobija se vrijednost X^2 testa od 2,690119 uz 2 stepena slobode i kritičnu vrijednost $P = 5,99$, što znači da se ne može prihvatiti navedena hipoteza, jer je vrijednost X^2 testa veća od stepena slobode, tako da se može zaključiti da postoje značajne razlike u stopi samoubistava u bosanskohercegovačkim entitetima i Brčko distriktu. Također, ako se uzme da je vrijednost $H_i = 0,747629$ manja od kritične vrednosti $P = 5,99$, potvrđuje se postojanje značajne razlike u stopama samoubistava u bosanskohercegovačkim entitetima.

Što se tiče same Republike Srpske, ilustrativni su podaci prikazani u tabelama 3. i 4, kao i grafikonu 3.

Tabela 3. Stopa samoubistava na 100 000 stanovnika u regijama RS prema nadležnosti Centara javnih Bezbjednosti i podacima MUP-a RS za period 2007. - 2011. godina

Godina	Regija BL		Regija Doboj		Regija Bijeljina		Regija Istočno Sarajevo		Regija Trebinje	
	N	Stopa	N	Stopa	N	Stopa	N	Stopa	N	Stopa
2007	108	16,6	56	21,0	69	24,4	41	25,6	11	13,9
2008	101	15,5	37	13,9	64	22,7	43	26,9	20	25,3
2009	108	16,6	42	15,8	44	15,6	35	22,0	18	22,8
2010	111	17,1	37	14,0	64	22,8	38	23,9	7	8,9
2011	131	20,2	42	15,9	72	25,7	32	20,2	17	21,6
Ukupno	559	17,2	214	16,1	313	22,2	189	23,7	73	16,7

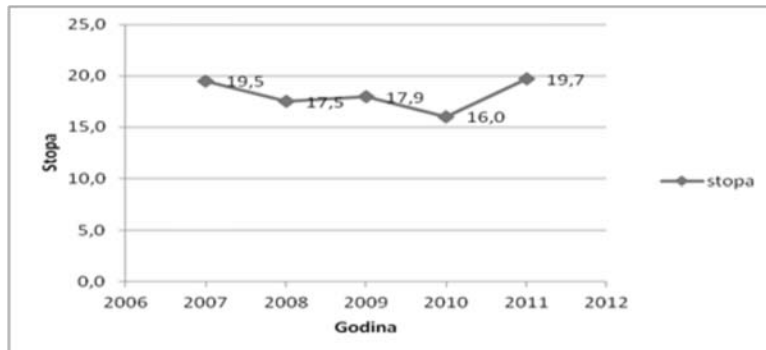
Tabela 4. Kretanje stope samoubistava u Republici Srpskoj sa rangovima za period 2007 – 2011. godina⁹

godina	stopa	rang
2007	19,5	2
2008	17,5	4
2009	17,9	3
2010	16,0	5
2011	19,7	1
Ukupno:	19,0	

⁹ Ako posmatramo period 2012 – 2015, (Statistički godišnjak 2016) primjetan je pad prosječne stope samoubistava od 1,3%. Naime, prosječna stopa samoubistava za period 2012 – 2015. iznosi 14,8, što je za 4,8% manje nego u periodu 2007-2011. S obzirom da očekujemo detaljnije podatke o samoubistvima po regijama od strane MUP-a Republike Srpske, to ćemo konkretnije i detaljnije kretanje stope za period 2007 – 2015. predstaviti u posebnom radu.

$\chi^2=0,256271$ uz 4 stepena slobode, kritičnu vrijednost $P=9,49$ i značajnost $hi=1$
 Prosječna stopa promjene je 0,20

Grafikon 3. Kretanje stope samoubistava u Republici Srpskoj za period 2007 – 2011. godina

S obzirom da je χ^2 u ovom slučaju manji od stepena slobode, može se odbaciti hipoteza H_3 i zaključiti da ne postoje značajne razlike u kretanju stope samoubistava u Republici Srpskoj u posmatranom periodu. Da bi se utvrdilo kolika je prosječna stopa promjene stope samoubistava u Federaciji BiH, koristi se metod izračunavanja prosječne stope promjene preko verižnih indeksa. Tako je dobijen rezultat da je prosečna stopa promene na godišnjem nivou 0,20, što dalje znači da se u posmatranom razdoblju od 2007. do 2011. godine prosječna stopa samoubistava u Republici Srpskoj prosječno povećala za 0,20%. Time se može odbaciti i druga hipoteza H_2 . Posmatrajući tabelu 2., koja prikazuje stope samoubistava u BiH, te njenim administrativnim jednicama, primjenjujući metodu računanja prosječne stope promjene preko verižnih indeksa, vidi se da globalno, na nivou BiH, prosječna stopa promjene stope samoubistava iznosi 0,44. U Republici Srpskoj ona iznosi -0,20, Brčko Distriktu 4,25, a u Federaciji BiH 1,25. Šta to dalje znači? To znači da se prosječna stopa samoubistava na nivou cijele Bosne i Hercegovine u posmatranom periodu na godišnjem nivou povećala za 0,44%, u Republici Srpskoj se smanjila za 0,2%, u Federaciji BiH se povećala za 1,25%, dok je u Brčko Distriktu u porastu - 4,25%. Najviša stopa je u Brčko Distriktu, ali Brčko Distrikt ima mali uzorak posmatranja, komparacije i izvođenja stope promjene, tako da su na manjim brojkama statistički pokazatelji znatno veći. Ovim rezultatom potvrđuje se četvrta hipoteza, te zaključuje da je stopa samoubistava u Bosni i Hercegovini u posmatranom periodu u porastu, i to za 0,44%.

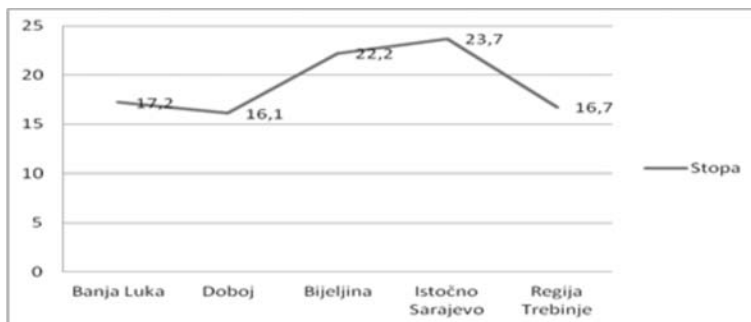
U tabeli 5. i na grafikonu 4., prikazano je kretanje stope samoubistava i njeno rangiranje prema regijama uspostavljenim prema nadležnosti centara javnih bezbjednosti Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske. Uvidom u tabelu 5. i grafikon 4., vidi se da je najviša stopa samoubistava na području regije Istočno Sarajevo - 23,7%, te na području bijeljinske regije, gdje iznosi 22,2% i ocjenjuje se kao visoka stopa, dok je najniža na području dobojske regije - 16,1% i ocjenjuje se kao viša srednja stopa. Razlika u najvišoj i najnižoj stopi samoubistava iznosi 7,1%. Stoga je testirana značajnost razlike primjenom χ^2 testa. Utvrđeno je da je značajnost hi veća od zadate značajnosti 0,05 i iznosi $hi=0,998585$, dakle skoro 1, te pošto je značajnost hi veća od zadate značajnosti, može se utvrditi da ne postoji značajna statistička razlika u prosječnoj stopi samoubistava na području regija u Republici Srpskoj. Također, za po-

tvrdi testa, utvrđeno je da ne postoji značajna razlika između empirijskih i teorijskih vrijednosti stope i očekivane stope na navedenim regijama. Ovim provjerama se može odbaciti treća hipoteza i zaključiti da ne postoje statistički značajne razlike u kretanju stope samoubistava na području Republike Srpske.

Tabela 5. Prosječna stopa samoubistava sa rangovima u Republici Srpskoj za period 2007. – 2011. godina

Regija	Stopa	Rang
Regija Banja Luka	17,2	3
Regija Doboj	16,1	5
Regija Bijeljina	22,2	2
Regija Istočno Sarajevo	23,7	1
Regija Trebinje	16,7	4
PROSJEČNA STOPA:	19	-

Grafikon 4. Prikaz stope samoubistava u Republici Srpskoj po regijama za period 2007. – 2011. godina

$\chi^2=1,256006$ uz 4 stepena slobode, kritičnu vrijednost $P=9,49$,
zadana značajnost 0,05; značajnost $hi=0,998585$

Stopa samoubistava u iznosu od 23,7 na području regije Istočno Sarajevo može se smatrati prilično neprihvatljivom i zabrinjavajućom, jednako kao i stopa od 22,2 u regiji Bijeljine. Gledajući stopu samoubistava na nivou BiH, može se reći da Republika Srpska predstavlja kritičnu teritoriju koja značajno kviri nisku stopu samoubistava u Federaciji BiH, prema podacima koje smo dobili iz Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova. Takva konstatacija je dodatno pojačana nimalo pozitivnom i već prikazanom stopom promjene. Shodno tome, Brčko Distrikt ima mali uticaj na visinu stope zbog malog teritorijalnog udjela, tj. relativno malog broja stanovnika.

U tabelama 6. i 7., te grafikonima 5. i 6., i 9. komparirana su kretanja stope i broja samoubistava sa određenim uporednim pokazateljima, kao što su podaci o umrlim licima i licima čiji je uzrok smrti nasilan. Godine 2007., u sva četiri kantona dogodilo se 14.146 prirodnih smrtnih slučajeva, 634 nasilnih i 281 samoubistava. U 2008. godini smanjuje se broj prirodnih smrti na 13.501, ali i broj nasilnih smrti na 585, te broj samoubistava opada na 252. U 2009. godini broj prirodnih smrti se povećava na 13.775, međutim broj nasilnih smrti se neznatno smanjuje na 581, ali se povećava broj samoubistava na 258. U 2010. godini prirodne smrti se smanjuju na

brojku od 13.517, a prati ih i smanjenje nasilnih smrti na 511, kao i smanjenje samoubistava na 230. U 2011. godini raste broj prirodnih smrti na 13.658, a prati ga i porast nasilnih smrti na 600, kao i veći rast samoubistava na 282.

Tabela 6. Vrste smrti u Republici Srpskoj za period 2007. - 2011. godina

	Umrli	Nasilna smrt	Nesretan slučaj	Samoubistvo	Ubistvo	Ostalo
2007	14146	634	313	281	38	2
2008	13501	585	305	252	27	1
2009	13775	581	299	258	24	0
2010	13517	511	262	230	19	0
2011	13658	600	298	282	20	0

Korelacija između nasilne smrti i samoubistva je $C = 0,92$, pozitivna je i izuzetno jaka

Korelacija nasilne smrti i umiranja $C = 0,73$, pozitivna je i srednje jaka

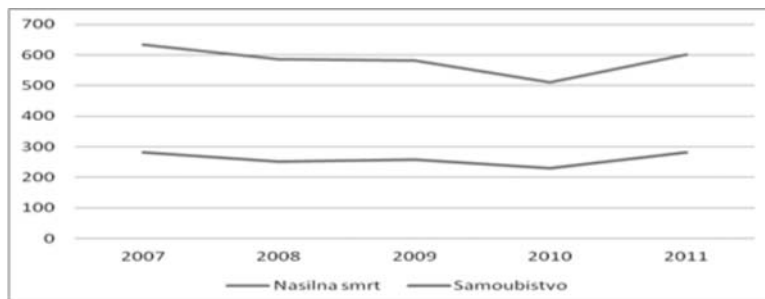
Korelacija između samoubistava i umiranja $C = 0,67$, pozitivna je i srednje jaka

Tabela 7. Korelacija između samoubistava u Republici Srpskoj i BiH za period 2007. - 2011. godina

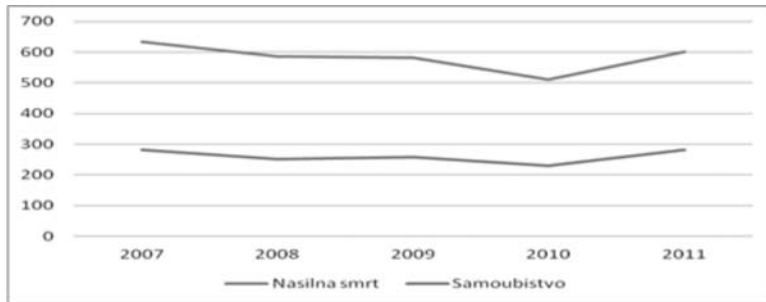
	BiH Sum	RS Sum
2007	483	281
2008	464	252
2009	470	258
2010	454	230
2011*	507	282

$C = 0,9$

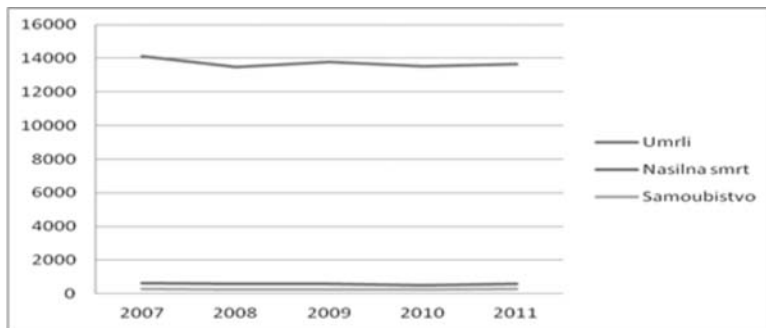
Grafikon 7. Korelacija između samoubistava u Republici Srpskoj i BiH za period 2007. - 2011. godina

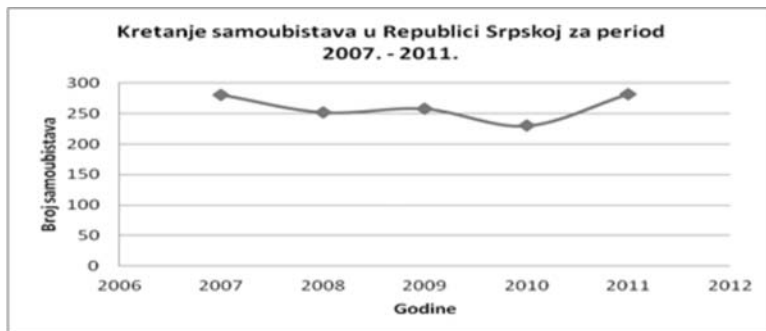
Grafikon 5. Korelacija između nasilne smrti i samoubistava u Republici Srpskoj za period 2007. - 2011. godina

Grafikon 6. Korelacija između umiranja, nasilne smrti i samoubistava u Republici Srpskoj za period 2007. - 2011. godina

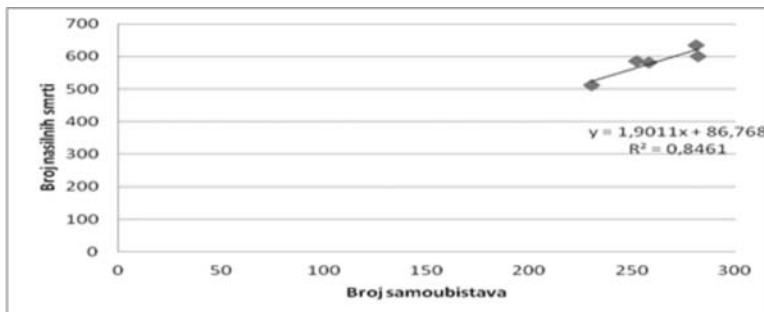
Grafikon 9. Kretanje samoubistava na području Republike Srpske za period 2007. - 2011. godina

Primjenom *Pearsonovog koeficijenta korelacije* između ukupnog broja nasilnih smrti i smrti koja ja nastala samoubistvom, dobija se podatak da koeficijent korelacije iznosi 0,92, što znači da je korelacija pozitivna i veoma jaka, a što se može i vidjeti na grafikonu 5. To dalje podrazumijeva da povećanje broja nasilne smrti utiče i na povećanje broja samoubistava u Republici Srpskoj, odnosno da broj smanjenja nasilne smrti utiče na smanjenje broja samoubistava.

Također, linearnom regresijom se, matematički gledano, može konstatovati da se, u slučaju da broj samoubistava bude 0, može očekivati da broj nasilnih smrti bude 86,7. U tom smislu, kada bi se broj samoubistava povećao za 1, može se očekivati povećanje nasilne smrti za 164,1 uz reprezentativnost uzorka od 85%. Dakle, sa povećanjem broja samoubistava može se očekivati povećanje ukupnog broja nasilnih smrti, što je vidljivo na grafikonu 8.

Grafikon 8. Kretanje nasilne smrti i samoubistava u Republici Srpskoj za period 2007. – 2011. godina

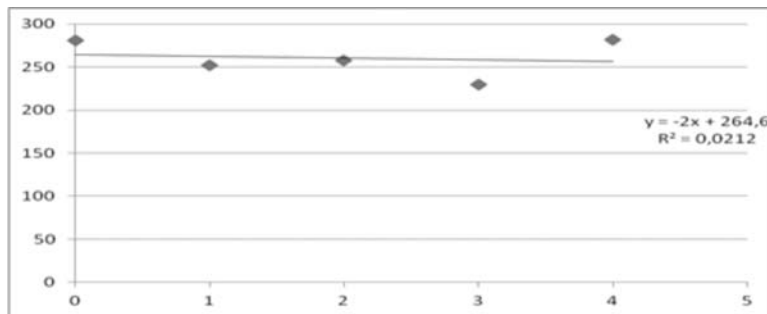
Računanjem linearnog trenda dobija se grafikon kretanja samoubistava na području Republike Srpske. Potom se može izračunati očekivana vrijednost za y u ishodišnoj godini, koja iznosi a (264,6). To znači da je očekivani broj samoubistava prema linearnom trendu u početnoj 2007. godini 264,6 samoubistava, dok prema stvarnim podacima odstupa za 13, što se vidi iz tabele 7. To znači da ovaj model ima relativno dobro prognoziranje, jer odstupanje za cijelih 13 nije neznačajno.

U posmatranom razdoblju y se godišnje povećavao ili smanjivao za b , što znači da se u posmatranom razdoblju od 2007.–2011. broj samoubistava prosječno smanjivo za 2. To je jasno vidljivo iz formule gdje b ima negativnu vrijednost, ali je vidljivo i iz tabele 7., mada je iz nje takođe vidljivo da ima neravnomjernu distribuciju, tj. da varira, naročito za 2011. godinu. U svakom slučaju, ovdje se mora uzeti prosječna (očekivana) vrijednost, dakle trend i to, naravno, statistički gledano.

U posmatranom razdoblju broj samoubistava se smanjio za 0,76%. Dakle, posmatrajući formulu linearnog trenda i sirove brojke samoubistava na području Republike Srpske, utvrđuje se da se broj samoubistava od ishodišne godine, dakle od 2007. godine, smanjio za 0,76%, ali da se, posmatrajući populaciju Republike Srpske, koja se također smanjivala, prosječna stopa samoubistava na 100.000 stanovnika povećala za 20%, što je prikazano kroz kretanje i rangiranje stope u tabeli 5.

Prema linearnom trendu, 2015. godine se može očekivati 248,6 samoubistava u Republici Srpskoj, što bi sa stanovišta statističkog posmatranja same stope svakako bilo vrlo signifikantno i doprinijelo značajno smanjenju ukupne stope samoubistava na nivou Bosne i Hercegovine. Ipak, s obzirom na trend smanjenja stanovništva, osjetio bi se značajan porast. Ovaj podatak vidljiv je i u grafikonu 10. Međutim, prema relevantnim statističkim pokazateljima, broj samoubistava u Republici Srpskoj u 2015. godini iznosi 216. Što je u odnosu na pokazatelje linearnog trenda u odnosu na posmatrani period manje za 32,6 ili 12%.

Grafikon 10. Linearni trend samoubistava u Republici Srpskoj za period 2007. – 2011. godina

4. DISKUSIJA

Izneseni rezultati u sprovedenom istraživanju govore da Republika Srpska ima srednje visoku stopu samoubistava. U odnosu na zemlje koje je okružju (Hrvatska i Srbija) Republika Srpska se ne može pohvaliti boljom, ali ni znatno lošijom stopom samoubistava. Kao i u radu koji se odnosio na stopu samoubistava u BiH, sa osvrtom na Federaciju BiH (Bojanić i Srdanović, 2014, str. 39-59), utvrdili smo preko linearnog trenda da se stopa samoubistava u Republici Srpskoj smanjuje i da bi očekivana vrijednost stope samoubistava dobijena istim metodom za 2015. godinu također trebala biti u padu. Međutim, uzimajući u obzir socio-ekonomske karakteristike Republike Srpske, značajno prisustvo mortaliteta, izuzetno lošu zaposlenost, visoku stopu odlaska ljudi iz države, izneseni podatak (statistički i ne baš visokog pada) dobija na značajnosti, ali sada u negativnom smislu i to u porastu za 20%.

Iz pokazatelja je vidljivo da su dvije kritične regije u Republici Srpskoj Istočno Sarajevo i Bijeljina, koje su znatno iznad prosjeka Republike Srpske i čija se stopa samoubistava kreće u zoni visoke stope. Iako rad načelno raspravlja o kretanju stope ili samo stopi samoubistava u Republici Srpskoj, može se pretpostaviti da je visoka stopa samoubistava u Republici Srpskoj izazvana nizom faktora, od kojih bi dominantno izdvojili poslijeratna prevashodno psihička oboljenja, a potom i izuzetno tešku ekonomsku situaciju, veliku kreditnu zaduženost, upitnost egzistencije, državnu i društvenu marginalizaciju pojedinaca i njihovih potreba i sl. Pretpostavka o mogućim uzrocima visoke stope samoubistava formirana je na osnovu posmatranja država sa sličnom stopom samoubistava (naročito zemlje okruženja), koje također imaju slične socio-ekonomske i druge navedene probleme kao i Bosna i Hercegovina, odnosno njen manji entitet. Naučno je dokazano da postoje značajne razlike u stopi samoubistava u bosanskohercegovačkim entitetima, gdje je vidljivo da Republika Srpska značajno odskoče u negativnom trendu samoubistava, te da je ona svojevrsni „krivac“ za srednju stopu samoubistava cijele Bosne i Hercegovine. Ovi podaci su sasvim dovoljan indikator za institucije Republike Srpske da moraju predano raditi na smanjenju stope samoubistava, naročito u navedenim kritičnim opštinama. Ovo bi uključivalo angažovanje dodatnih istraživača na istraživanjima uzročnosti izvršenja samoubistava, na šta bi se nadovezala posebna posvećenost preventivnom djelovanju.

Interesantnim podatkom se čini značajnost korelacije stope samoubistava sa brojem nasilnih smrti na području Republike Srpske. S obzirom da je ova korelacija pozitivna, može se konstatovati da stopa samoubistava na pomenutom prostoru značajno utiče na stopu nasilnih smrti. Ovo je izuzetno valjan pokazatelj o ozbiljnosti problema, koji između ostalog značajno

doprinosi većem mortalitetu u odnosu na natalitet, što je za samu državu također svojevrsan problem.

Odstupanje statističke stope samoubistava u odnosu na projektovanu stopu samoubistava linearnim trendom u 2015. godini, rezultat je uopšte smanjenja broja samoubistava u Republici Srpskoj u periodu 2012. – 2014. godina u odnosu na posmatrani period.

ZAKLJUČAK

Rezultati su potvrdili osnovnu hipotezu H_0 , a to je da stopa samoubistava u Bosni i Hercegovini spada u nisku stopu. Dodatno, potvrđena je i prva pomoćna hipoteza H_1 , prema kojoj je stopa samoubistava u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu (znatno) viša od stope samoubistava u Federaciji BiH. Testirajući drugu pomoćnu hipotezu H_2 zaključuje se da ne postoje značajne razlike u kretanju stope samoubistava u Republici Srpskoj, mada bi prva značajnija stopa smanjenja, sagledavajući statističku prognozu, mogla da se desi u 2015. godini. Međutim, ovakav stav treba uzeti s rezervom, s obzirom da nije zahvalno prognostički sagledavati pojave, kao što je stopa samoubistava ili samoubistvo uopšte, iz razloga što na njih utiče veliki broj faktora koji u krajnjoj instanci definišu motive (uzroke) samoubistava. Drugim riječima, krajnje je nezahvalno sagledavati prognozu ove vrste samo kroz brojeve, ili tačnije, kroz statistiku. Činjenica da veliki broj samoubistava zavisi od psihosomatskih oboljenja, različitih socio-ekonomskih faktora i sl., čini da je njihovo statističko predviđanje vrlo relativno. Uzevši u obzir analizu Statističkog godišnjaka iz 2016. utvrdili smo da se i desilo značajnije smanjenje stope samoubistava 2015., ali ono je praćeno opštim značajnim smanjenjem stope za period 2012. – 2015. godina, zbog čega i odstupa projekcija linearnog trenda za 12%.

Shodno prethodno rečenom, Republika Srpska će morati uticati na uzročnost samoubistava donošenjem preventivnih programa. Negativnost ovakve pojave može izuzetno negativno okarakterisati državu na međunarodnoj sceni i učiniti Bosnu i Hercegovinu i Republiku Srpsku neatraktivnim destinacijama u svakom smislu. Prema tome, ranija konstatacija da bi se u Bosni i Hercegovini stopa samoubistava trebala početi ozbiljnije razmatrati sa stanovišta njene uzročnosti svakako stoji, i dodatno tome možemo zaključiti da bi se trebali uložiti dodatni naučni i stručni napori u njenom rasvjetljavanju i preveniranju, vođenje ažurnijih i potpunijih evidencija o samoubistvima, veće učesće akademske zajednice u pomoći službama i sl. Pored toga što značajnost stope samoubistava u Republici Srpskoj utiče na kretanje stope nasilnih smrti, njome donekle možemo izvršiti uvid u porijeklo nasilne smrti.

Ono što je ovo istraživanje pokazalo i što se može smatrati pozitivnim je potpuna komplementarnost podataka dobijenih iz Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske i podataka sadržanih u statističkim biltenima.

LITERATURA

- Bojanić, N., Srdanović M. (2014), Suicide Rate in Bosnia & Herzegovina With Special Review on Federation of Bosnia And Herzegovina – Comaparive Analysis. *Kriminalističke teme*. Vol. XIV, br. 3-4, str. 39-59.
- Cutright, P. Fernquist, R. (2000). Effects of societal integration, period, region, and culture on male age-specific suicide rates: 20 developed countries, 1955-1989. *Social Science Research*. Mar;29(1):148-72.
- Durkheim, E. (2005). *Suicide; a study in sociology*, Taylor & Francis e-Library, London and New York,
- Hanson, S., Davis, M., Altevogt, B. (2010). *CNS Clinical Trials – Suicidality and Data Collection, Workshop Summary, Form on Neuroscience and Nervous System Disorders*, Board and Health Sciences Policy. Institut of Medicine of The National Academies. The National Academies Press. Washington.
- Ixtab: The Mayan Suicide Goddess (2008). Preuzeto 15.9.2013. sa <http://www.abovetopsecret.com/forum/thread415992/pg1>
- Jatava, D. R. (2010). *A Philosophy of Suicide*. Jaipur, India. ABD Publishers.
- Marčenko, D. et al. (2011). *Suicidologija*. Medicinska naklada. Zagreb.
- Podaci o samoubistvima policije Distrikta Brčko, broj: 14.02-48-4109/12, od 16. marta 2012. godine.
- Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona, broj: 02/3-1-04-2-323/12MS od 14. maja 2012. godine.
- Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, broj: 08-03/1-04-2-2379/12 od 04. maja 2012. godine.
- Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, broj D/P – 69/12, od 12. marta 2012. godine.
- Podaci o samoubistvima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, broj: 02/2-2-1-04-01-3377/12 od 05. 06. 2012. godine.
- Podaci o samoubistvima za 2007., 2008., 2009., 2010., 2011., godinu Uprave policije Ministarstva unutarnjih poslova Županije Posavske, broj 02-2/3-1-04-155/12 od 14. januar 2013. godine.
- Podaci o samoubistvima, Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona, broj: 05-1/04-1-04-3-254/12, od 06. aprila 2012. godine.
- Podaci Uprave policije Ministarstva unutarnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke, broj: 02-2-3/4-477/12-6, od 16. aprila 2012. godine.
- Podaci Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Bosansko-podrinjskog kantona, broj 07/I-04-856/12, od 14. aprila 2012. godine.
- Podaci Uprave policije na prostoru HNK-a Ministarstva unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanske županije, broj 02-02/3-1-04-274-1/12AR, od 27. marta, 2012. godine.
- Shrivastava, A. et. al. (2012). *Suicide from a global perspective; vulnerable populations and controversies*. New York. Nova Science Publisher.

- Statistički godišnjak Republike Srpske (2007). Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka.
- Statistički godišnjak Republike Srpske (2008). Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka.
- Statistički godišnjak Republike Srpske (2009). Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka.
- Statistički godišnjak Republike Srpske (2010). Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka.
- Statistički godišnjak Republike Srpske (2011). Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka.
- Statistički godišnjak Republike Srpske. (2016). Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Banja Luka.
- Statistički godišnjak/ljetopis (2007). Federalni zavod za statistiku, Sarajevo.
- Statistički godišnjak/ljetopis (2008). Federalni zavod za statistiku, Sarajevo.
- Statistički godišnjak/ljetopis (2009). Federalni zavod za statistiku, Sarajevo.
- Statistički godišnjak/ljetopis (2010). Federalni zavod za statistiku, Sarajevo.
- Statistički godišnjak/ljetopis (2011). Federalni zavod za statistiku, Sarajevo.

SUICIDE RATE IN REPUBLIC OF SRPSKA

Original scientific paper

Abstract

Reason(s) for writing and research problem(s): Suicide rate is a “tool” used to measure how serious the problem of suicide really is in a certain area at a certain time. Suicide is a very complicated matter, It can be a consequence of a criminal act, but it can also be caused by a physical or mental illness. Suicide itself also leaves some consequences such as, grief, pain, loss of friends and family, orphaned children, etc. The Subject of work here is the suicide rate in Republic of Srpska and how it compares to the suicide rates in District Brčko, Federation of Bosnia and Herzegovina and in the entire Bosnia and Herzegovina.

Aims of the paper (scientific and/or social): The aim of this work is a scientific description and explanation how the suicide rate has changed in Republic of Srpska from 2007. to 2011.

Methodology/Design: Statistical methods were used to process official data from the Republic of Srpska Institute of Statistics, Federal Institute of Statistics, Bosnia and Herzegovina Institute of Statistics, The Republic of Srpska Ministry of Interior,

Federal Ministry of Interior, Police of District Brčko and other agencies like the World Health Organization. Data was gathered by a survey and analyzed with the use of descriptive and inferential statistics and classification. For testing certain hypotheses, Chi-squared test was used.

Research/paper limitations: This research was an integral part of a larger research into suicide rates in Bosnia and Herzegovina. Also this research covered suicides in Bosnia and Herzegovina from 2007. to 2011.

Results/Findings: Based on population estimates, both at the level of Bosnia and Herzegovina and at the entity level, and the research conducted, it was information that the suicide rate in the Republic of Srpska medium height, with an alarming increase in the indicators.

General conclusion: The suicide rate in the Republic of Serbian is higher than the rate of suicides in the Federation of Bosnia and Herzegovina

Research/paper validity: Number of characters: Depending on the circumstances of how the suicide was carried out, the state can try to influence and lower the suicide rate. And that is important because suicide is not an isolated act.

Keywords: suicide, suicide rate, Republic of Srpska

Podaci o autorima

Nebojša Bojanić, vanredni profesor, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu.

E-mail: nbojanic@fkn.unsa.ba

Marko Srdanović, magistar sigurnosti, Oružane snage Bosne i Hercegovine.

Darko Marinković, vanredni profesor, Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu.